

Ter zaliger nagedachtenis aan vader.

URIM & TUMMIM
Een boek voor vrijen en voor niet vrijen

JAN GAASENBEEK

Exodus 28:30

En gij zult in het borstschild der beslissing de Urim en de Tummim leggen.

Exodus 25:7

Chrysopraasstenen en vulstenen voor de efod en voor het borstschild.

Nehemia 7:65

en de stadhouder deed aangaande hen de uitspraak, dat zij van het allerheiligste niet mochten eten; totdat een priester zou optreden met de Urim en de Tummim.

1.Samuel 28:6

En Saul vroeg de Here, maar de Here antwoordde hem niet, noch door dromen, noch door de Urim.

Numeri 27:21

Hij zal voor de priester Eleazar staan, opdat deze voor het aangezicht des Heren de beslissing van de Urim voor hem vrage.

Deuteronomium 33:8

Van Levi zeide hij: Uw Tummim en Urim behoren de man toe, die uw gunstgenoot is.

DE TOCHT

Nu de grote koning van Perzië Jeruzalem had veroverd stonden vele inwoners gedwee en half opstandig in de tempelvoorhof klaar voor vertrek naar hun nieuwe oord waar ze de komende jaren in ballingschap zouden leven. Met harde, wrede hand waren ze in de voorhof gedreven, twee kinderen waren daarbij om het leven gekomen, er werd gefluisterd dat hun hoofden tegen de tempelmuur waren geslagen. De inhoud van hun schedels had de trappen van de voorhof besmeurd.

De jonge priesters in de voorhof was een verschrikkelijk lot beschoren, ongewapend waren hun lichamen afgeslacht, lillend vlees had de tempelhof verontreinigd, hun verspilde bloed was op het altaar geronnen, zoemend vulden vliegen de ruimte met hun geluid, de hitte van de dag wierp zijn warmte reeds vooruit, toch huiverde de samengeschoolde menigte, hun lot in gedachten, weggevoerd zouden ze worden als slaven en onderweg zouden velen van hen sterven.

Een van de gebaarde leiders van de karavaan, Bilal liet luidruchtig zijn zweep knallen.

'Wat is dat nu jongens, orde, orde heb ik gezegd!, kunnen jullie je niet eens in rijen opstellen?', hij liet de klinkers vervaarlijk in de mond rollen, een aantal knetterend vloeken toevoegend aan zijn parool.

Loensend keek Bilal rond, boven zijn linkeroog bevond zich een vervaarlijk litteken, opgelopen in de lange dienst voor de koning, vermoedelijk was zijn bedekte lichaam met meerdere littekens beschadigd, vertellers van een roemrucht verleden, nu stond hij klaar om de met touwen omgordde gevangenen weg te voeren naar het verre Perzië.

'Jullie gordels zijn jullie mooi kwijt, mijn schaapjes' schamperde hij wijdbeens staand en liet wederom zijn zweep vervaarlijk knallen, hij stond erom bekend op elke willekeurige plaats zijn zweep te laten spreken, wat hij aan woorden tekort kwam werd door de zweep aangevuld en

wel met verve, vele gevangenen moesten voor hem hebben gebeefd, zoals een kwetsbaar espenblad in de middaghitte staat te trillen.

Grijnslachend sloeg Bilal de groep gevangenen gade, die aan zijn zorgen waren toevertrouwd, hij was zich bewust van zijn lage komaf toen hij de notabelen van de stad Jeruzalem in hun deemoed voorbij zag schuifelen, hij liet nogmaals zijn zweep knallen, hoe haatte hij hogergeplaatsten en in het bijzonder vijandige hogergeplaatsten, feitelijk kroop hij voor hen maar tegelijkertijd kon hij ze niet luchten of zien, de afgunst besprong hem als hij dacht aan hun materiële rijkdommen, met een van woede vertrokken gezicht wendde hij zich af en liet zijn zweep naar een willekeurig object knallen, zijn zweep wikkelde zich om een boomstam en het volgende ogenblik lag hij met zijn gezicht op het zand.

Een gerucht schraapte zich achter hem voort, onmerkbaar voor een toeschouwer, de woestijn leek een ogenblik te fluisteren.

'Lachten ze maar, deze Jodenhonden,' bedacht hij zich terwijl hij op zijn lip beet, een bloeddruppeltje viel op de rug van zijn hand.

Toornig richtte hij zich op; 'terug', schreeuwde hij woedend en wees naar een hoogte vanwaar ze hun geliefde tempel nog een keer zouden kunnen zien.

Hij zou het ze wel inpeperen, geen schatting betalen en tegelijkertijd een verbond trachtten te sluiten met hun vijanden, de Egyptenaren.

De groep nam de tempel weeklagend in ogenschouw, de ouderen scheurden hun klederen, ze beseften dat zij de heilige tempel tijdens hun toekomstige leven niet meer zouden zien.

Dankbaarheid en afschuw vervulden hen, toen ze opzagen naar Bilal hun gebaarde leider, ze hadden de tempel en de voorhof nog eenmaal mogen aanschouwen.

Vloekend en tierend zette Bilal de gevangenen op een rij, ditmaal trof hij een oude man midden in het gezicht, ruggelings viel de man neer, een met minachting

uitgestoken voet deed hem van de helling afrollen, het lichaam kwam met een doffe klap tegen een rotsblok tot stilstand.

Iedereen zweeg en keek weg, slechts een onderdrukt gefluister was nauw hoorbaar. De karavaan zette zich weer steunend en zuchtend in beweging, slechts het knallen van de zwepen was hoorbaar, de opzichters deden hun best de zwakste personen zo veel mogelijk te raken, af en toe rolde een lichaam van een van hen van de helling naar beneden in het gapende ravijn.

De karavaan bewoog zich over een bergkam, bezaaid met scherpe rotsen en doornige struiken, voeten tot bloedens toe openhalend, het vorderde langzaam ondanks het voortdurende knallen van de zwepen van de opzichters.

Karmal, een van de opzichters voegde zich bij Bilal en fluisterde omzichtig om zich heen kijkend, haviksneus gekromd, voorhoofd kort gewelfd, borstelige wenkbrauwen, dat twee gevangenen wel een bijzonder innige band met elkaar onderhielden, ze spraken niet veel maar wierpen elkaar steels vertrouwelijke blikken toe en wel zonder ophouden en Karmal vroeg zich af wat dit wel niet te betekenen zou kunnen hebben, hij wist wel dat blikken niet konden doden, maar toch.

Hij herinnerde Bilal eraan dat sommige overwonnen volken hun vijanden met hun ogenspel kwade gebeurtenissen lieten overkomen, tenslotte hadden ze een kostbare lading in de vorm van tempelschatten bij zich, het was dus zaak voorzichtig en op de hoede te blijven.

Tot hiertoe gekomen hield hij hijgend halt, veegde overtollig speeksel met de rug van zijn hand terzijde, het geronnen bloed op zijn gezicht van de vorige vechtpartij tonend, een doffe blik en een rij onregelmatige tanden completeerden het beeld.

Schuw flitsten zijn ogen heen en weer, hij wist niet goed waar hij moest kijken, zouden zijn woorden wel in goede aarde vallen, Bilal stond bekend om zijn wispelturigheid en onberekenbaarheid, hijzelf toonde een al niet veel beter karakter, zijn schuwheid en listigheid maakte hem tot een ongewilde gast waarvan men het liefst zijn verdwijnende

achterkant zag.

Lelijke kerel, dacht Bilal, zacht voor zich uit mompelend, hij is niet te vertrouwen, wat zou hij hiermee voor hebben, ik moet hem serieus nemen maar ik moet hem niet laten merken, dat ik zijn gedachtegang geheel volg.

Bilal had de ervaring dat het merendeel van zijn opzichters van zichzelf vond, dat ze wel degelijk serieus genomen moesten worden en al die ernstigheid veroorzaakten voortdurend problemen, het ene probleem was nog niet opgelost of het volgende probleem diende zich alweer aan. Zoals ze s 'avonds rond het kampvuur zaten, hun gezichten gekeerd naar de vlammen van het vuur, bleef er slechts het naakte gezicht over, wat zich in vele gevallen uitdrukingsloos toonde, zoals het gezicht van een dier zonder uitdrukking bleef wanneer het zijns weg insloeg alweer gehoorgevend aan een prikkel en dat zo vervolgens totdat het weer opdook op het hetzelfde pad en onderzoekend wachtte op de volgende prikkel.

Bilal krabde zich op het achterhoofd terwijl hij de hitte van de zomerzon op zijn voorhoofd voelde branden en wenste een kort ogenblik dat hij zich elders bevond, schraapte zijn keel en kuchte wat, terwijl Karmal hem verwachtingsvol aankeek en hem inwendig om zijn besluiteloosheid en traagheid vervloekte.

'Het is waarschijnlijk onruststokerij, maar het kan natuurlijk ook goed zijn, dat ze meer weten over de tempelschatten'.

'Je bedoelt geheime kennis'.

'Zou ik niet gelijk willen zeggen, maar we kunnen op voorhand niets uitsluiten'.

'Wat stel je dan voor'. Karmal keek Bilal doordringend aan.

'Ik weet waaraan je denkt, maar daar geloof ik nog niet in, dergelijke praktijken zijn reeds lang uitgebannen'.

'Bij ons zijn dergelijke praktijken zoals jij het noemt ook verboden, maar je weet net zo goed als ik, dat er nog steeds personen of zelfs genootschappen zijn die hun diensten aanbieden'.

Karmal haalde diep adem, terwijl hij het zweet van zijn voorhoofd wiste, op zijn hand was een bloederige zweer zichtbaar, door sommigen als een onheilspellend teken

gezien.

Het haar is niet wit en de aangetaste plek is niet dieper dan de huid, dacht Bilal, er is dus geen gevaar, maar waardoor wordt die bloedzweer veroorzaakt?

Meestal liep het met een sisser af, toch maar goed in de gaten houden. Iemand met een bloedzweer werd magische krachten toegeschreven, dus het merendeel van zijn omgeving keek er wel voor uit zo iemand tegen zich in het harnas te jagen, maar laatst vertelde een priester hem in vertrouwen, dat een bloedzweer maar een tijdelijke aandoening was, misschien wel veroorzaakt door steken van zandvliegen dus eigenlijk niets om je zorgen over te maken, als hij het link speelde kon hij er wellicht zijn voordeel mee doen.

'Je zou ook kunnen denken, dat de mensen praten over hun lot'.

'Wellicht vinden ze manieren om zich erin te schikken'.

'Zouden ze in het lot geloven?'

'De meesten hebben een fatalistische inslag.'

'Ze geloven toch in rechtvaardigheid'.

'Zelfs God is onderworpen aan het begrip rechtvaardigheid'.

'Toch laten ze zich gevankelijk wegvoeren.'

'Ze zijn vaak laf en niet goed in het gevecht.'

'Hun Richteren hebben hen wel leiding gegeven.'

'Altijd voor korte tijd, ze vervielen weer gauw in oude gebruiken.'

'Ze lieten zich leiden door hen omringende volkeren, dat was in sommige gevallen gewoon pragmatisch en soms zou je kunnen stellen, dat ze behoefte hadden aan vruchtbaarheidsriten, zulke goden had je ook nodig.'

'Aan een oorlogsgod alleen had je niet voldoende.'

'Asjera ziet er nog mooi uit ook.'

'Hebben ze die dan nog?'

'Ze zijn wat in onbruik geraakt.'

'Ik durf te wedden, dat ze hen in stilte nog vereren.'

'Wie aanbid jij in stilte, Karmal?' en duidde tersluiks op zijn hand waar de bloedzweer duidelijk zichtbaar was.

Karmal probeerde niets van zijn ontzetting te laten blijken, hij had al twee dagen de zweer angstvallig verborgen,

immers niemand mocht erachter komen, dan was het gedaan met zijn positie als leider van de karavaan, je had maar een half suffice priester nodig en je was voor de rest van de tijd afgescheiden van de groep en op reis was het vaak nog veel erger, want je kon het treffen dat je ergens werd achtergelaten een zekere dood tegemoet gaand, een huivering trok door zijn lichaam, hij keek Bilal hoopvol aan.

Bilal raadde zijn gedachten.

'Geen zorgen als je mij helpt met de tempelschatten, dan hou ik mijn mond.'

Karmal herademde, Bilal was gewoon een schraper, belust op macht en geld, hij zou hem helpen, onderweg kon je altijd nog zien.

Karmal keek onderzoekend om zich heen, niemand scheen enige aandacht aan hen te schenken.

'Om je de waarheid te vertellen, ik had mijn zinnen er ook op gezet, maar ik keek al uit naar een helper en wil je graag in vertrouwen nemen.'

Bilal straalde, dit was taal die hij wilde horen, het goud wenkte en het brandde reeds in zijn zakken.

'Maar weet je, er zijn vier wachters die met hun leven instaan voor een veilige overtocht van de tempelschatten, ik heb al geprobeerd hen voor me te winnen, ik mocht stiekem al een blik werpen maar veel kreeg ik niet te zien, binnenkort wil een van hen, Atman me wel vertellen hoe de schat er precies uitziet. Hij heeft een lijst opgemaakt en doet er nogal geheimzinnig over.'

Bilal schraapte zijn keel, 'we moeten hem dus omzichtig benaderen en aan het praten krijgen,' in gedachten hield hij zijn hand reeds op zijn dolk en sleep hij zijn zwaard.

Een gerucht deed hen omkijken, in de weggevoerde groep was plotseling tumult ontstaan, de Levieten waren al roepend en schreeuwend opeens met een rol aan het slepen, bij nader inzien leek het alsof ze aan elke kant van de rol trokken, zoals jakhalzen aan iedere kant van een prooi

rukten.

Karmal sprong kortbesloten tussenbeide, sloeg in het voorbijgaan enkele mannen achteruit en vroeg schreeuwend wat hier aan de hand was, ongemerkt zwachtelde hij zijn aangetaste lichaamsdeel.

Onverschillig om zich heen kijkend raapte hij de gevallen rol op.

Bevend van schrik, knielde een oude man voor Karmal, strekte stamelend zijn hand uit naar de rol, trillend over al zijn leden, 'het betekent zoveel, het is ons heilige boek, heer. heb medelijden met een oude man en zijn overtuiging, het is de wet van Mozes ontvangen van JHWH, gezegend zij zijn naam.'

Indringend keek de oude man Karmal aan, een bijzondere gloed lag in zijn oude ogen, er straalde een overtuiging uit, een gehechtheid aan de woorden van het Boek, het waren meer dan woorden, het waren betekenissen die niet in woorden konden worden gevat, een betekenis die het menselijke leven leek te overstijgen.

Het gaf richting aan het leven en gaf betekenis aan het begrip leven, de wet gaf het onzegbare een woord.

'Hoe heet je' vroeg Karmal met luide schorre stem, hij was meer onder de indruk gekomen dan hij zelf dacht en wat meer was, dan hij zichzelf zou willen toestaan, had hij immers niet stilletjes gedacht dat religie iets was voor jonge kinderen en oude vrouwen, niet voor zo'n stoere man zoals hij bekend stond.

'Ik heet Maasjeja, heer' fluisterde de oude man onderwijl trachtend de stof van zijn lippen te tongelen. 'Ik hoor bij de stam van Juda.'

'De rol, heer, de rol waarom wij twistten is de rol die onze priester Chilkia in de tempel vond tijdens de hervormingen die plaatsvonden onder het bewind van onze koning Josia, geprezen zij zijn naam.'

Karmal knipperde met zijn ogen, dat was een belangrijke vondst, uiteindelijk had de rol koning Josia ertoe gebracht te strijden tegen de Egyptische farao en daarbij het leven gelaten. Geringeschattend keek Karmal de oude man aan en wikte zijn woord zoals een koopman zijn gewichten weegt

wanneer hij een belangrijke aankoop wil doen.

'Wel Maasjeja, oude man, behoud deze kostbare rol totdat onze koning zal beslissen wat er met de rol zal moeten gebeuren, tot zolang ben je verantwoordelijk voor deze schat en mij en mij alleen verantwoording schuldig voor het wel en wee van dit kleinood.'

Maasjeja boog nederig het hoofd, terwijl hij naar achteren schuifelde, de rol onder zijn armen geklemd.

Laatdunkend keek Karmal hem na, onderwijl Bilal naar zich toe wenkend.

'Dit wordt een zaak, maar we mogen onze handen er niet aan branden, neem Asjoepa die zuipschuit en messentrekker in vertrouwen, leg hem uit wat de bedoeling is en zorg ervoor dat die Jood en zijn rol verdwijnen en zorg jij er dan voor dat Asjoepa geruisloos verdwijnt, snap je, ze mogen ons niet verdenken.'

De hand van Bilal lag op het gevest van zijn zwaard en keek Karmal betekenisvol aan, hij knikte zwijgend en verdween in de schaduwen.

Karmal was nu alleen, slechts het geluid van kreunende kamelen, het klappen van de zwepen van de opzichters en het gegil van de gevangenen drong tot hem door.

Een groepje joden bekeek hem met donkere blik, moesten ze hem vrezen of dankbaar zijn, ze hadden nu de Thora rol die was gevonden tijdens de hervormingen van koning Josia in hun bezit, maar voor hoelang?

Maar wat belangrijker was, hoe moesten ze volgens het convenant leven in de vreemde naar de wetten van Mozes, zij de besnedenen die door hun handel en wandel gered konden worden. Sommigen vonden in al hun ontredde dat ze concessies zouden moeten kunnen doen waar het de spijswetten of de reinigingswetten betrof, misschien moesten ze in de vreemde wel afzien van de besnijdenis, hun teken van het convenant met JHWH. Ze hadden nu wel de Thora in hun bezit, maar zouden hun overheersers hun ook toestaan de noodzakelijke brandoffers toe doen uitvoeren, een van hen rook al de geur van verbrand vet en zag het gestolde bloed reeds van het altaar druipen, het betekende voor hen zo veel hun eerstelingen van de

gewassen en het beste vee te mogen offeren, het steeg uit boven de offerande zelf, het was een verootmoediging jegens JHWH, een dankbaarheid en een vreugde, dat Mozes de wet op de berg in de Sināi had ontvangen, daar waar JHWH zich in al zijn heerlijkheid had getoond, dat slechts de rug van een gestalte zichtbaar was. In al zijn luister hadden de oudsten te eten gehad en waren niet aangeraakt.

Karmal keek op en zag een groepje joden in de ondergaande zon. Hoe vaak had hij de nacht buiten onder de sterrenhemel doorgebracht, koud en geradbraakt was hij vaak opgestaan, nauwelijks in staat in de vroege morgen zijn taken waar te nemen.

De weggevoerde joden moesten goed worden verzorgd met name dat groepje ouderen, dat kon voor hem nuttig zijn en als hij erin slaagde hen zand in de ogen te strooien, zouden ze hem naar de ogen zien en geneigd zijn hem tegemoet te komen en niet tegen te werken, zeker als hun een zekere vorm van zelfstandigheid werd toegezegd, natuurlijk ze ze geneigd zijn met hem te willen marchanderen, maar hij kon er daarentegen ook verzekerd van zijn dat ze bij moeilijke beslissingen hem tegemoet zouden willen werken.

Het getier van de drijvers was afgenomen, een ieder had zijn plaats gevonden rond het kampvuur, het was een koude nacht. Karmal had in overleg met Bilal ervoor gezorgd dat de oudsten met inbegrip van Maasjeja een gerieflijker onderkomen hadden verkregen, dat zou hen gunstig moeten stemmen, de rest sliep maar buiten dat kon zelfs de oudsten niets schelen, de Thora was binnen daar hadden ze een goede bewaarder voor in de persoon van Maasjeja, er be kroop hen een onzegbaar gevoel van veiligheid te weten dat de Thora die de vrijheid van een man aan banden lag binnen handbereik was en zo voor geborgenheid zorgde zoals een welp bij haar moeder voedsel en geborgenheid vond en werd gevoed, zo werd het uitverkoren volk van JHWH gevoed met zijn woord, immers men leefde niet van brood en kwakkels alleen.

De Thora gaf betekenis aan het menselijk bestaan, wij kunnen geen betekenis geven aan de wereld, nog niet

tenminste, pas als we voldoende weten dat mensen een beeld van God zijn kunnen we betekenis geven aan deze wereld.

Nu zijn we er slechts op uit het boek, de Thora in handen te krijgen.

Karmal rechtte zijn rug, hij had er zijn zorg en bedenking over of dat Asjoepa in zijn opzet zou slagen, hij verwonderde zich erover dat hij twijfelde over de goede afloop, een dergelijk eenvoudig karweitje kon toch niet misgaan.

Eerst doden, dan beroven dat was het gewone karwei en dan het lichaam door Bilal laten verdwijnen, ook dat kon geen problemen opleveren, hoe vaak kwam het niet voor dat mensen de woestijnkolder in hun kop kregen, ze slopen dan het kamp uit ongezien in de schaduwen verblijvend en kwamen nooit meer weerom, als je geluk had, veel later kwam je hun verdroogde en gebleekte botten tegen, ergens verlaten aan de voet van een heuveltje, een aanblik van totale desolaatheid biedend. De zon, de koperen ploert was hun grootste vijand geworden.

Het nachtelijke geroep van een vogel deed hem opschrikken, het deed zijn onrust verder toenemen, enigszins vertwijfeld ging hij liggen, sloeg de dekens vast om zich heen en probeerde de slaap te vatten.

De nacht vorderde, het was een wolkeloze hemel, Sirius verscheen, af en toe streek een wolkenflard langs de maan, de stilte was indringend en heerste ondanks de geluiden die de woestijn voortbracht, als een enorme wollen deken strekte de stilte zich uit over de aarde, wachtend op het moment dat een tipje zou worden opgelicht om ruimte te laten voor het daglicht.

De koude deed Karmal ontwaken uit een droomloze slaap, hij rilde in een poging zijn lichaam op te warmen, hij trok zijn knieën op tegen zijn kin en dacht na over de jongste gebeurtenissen, de aanzienlijkste Joden waren weggevoerd uit Jeruzalem, hun god had hen niet tegen de komende overheersing weten te beschermen, hij had gehoord, dat sommige Joden geloofden dat ze de wet van Mozes niet op de juiste wijze hadden onderhouden, zo had hun god hen verlaten en hen in de macht gegeven van vreemde overheersers, zij het volk, het uitverkoren volk van god, die hen uit het diensthuis, uit Egypte had geleid, op de dag met een wolkkolom en des nachts met een vuurkolom.

Karmal peinsde dat de Joden zichzelf als een bijzonder volk beschouwde omdat hun god Een zou zijn. Zijn god was de God der goden en hadden de Joden niet stiekem huisgoden, berucht waren de terafim.

Als je er wat van zei, dan kwamen ze altijd met de opmerking, dat de Ene God in verschillende gedaanten kon optreden. Ze hadden er geen moeite mee een lijst met voorbeelden op te dreunen.

Afijn, onze godheid was er ook een uit het een pantheon. Hij wachtte ongeduldig op de komst van Bilal die hem verslag moest uitbrengen over Asjoepa, hij hoopte maar, dat de rol onbeschadigd in hun handen zou vallen, anders was alle moeite voor niets geweest en stel, het lekte later uit, hij was onmiddellijk verantwoording schuldig aan de onderkoning, een mislukking zou hij niet kunnen melden. Het ochtendgloren verdiepte zich, nog geen spoor van Bilal,

die dacht natuurlijk dat hij zich niet hoefde te haasten. Bilal had de karavaan altijd belangrijker gevonden, opdrachten die er niets mee hadden te maken werden zonder ophef uitgevoerd en het verslag kreeg je te horen als de karavaan eenmaal goed en wel op weg was.

Ditmaal wilde Karmal niet zolang wachten en controleerde de gevangenen, terwijl de opzichters hun zwepen lieten knallen en de kamelen zich kreunend in beweging zetten. Een van de opzichters riep hem toe, dat gedurende de nacht een van de kamelen van de voorste groep het loodje had gelegd.

'Je weet wat je moet doen, verdeel de lading over de achterste rangen', sprak Karmal bits. Minzaam grijnzend legde de opzichter een rij brokkelige tanden bloot. Ze zouden wat minder qat moeten kauwen dacht Karmal wrevelig, daardoor hebben ze ook nog eens een slechte adem; ze stonken gewoon, hun nabijheid was niet te harden. Het was hun manier om met de levensomstandigheden om te gaan, het gaf hun rust en warmte in de kille avonden en schonk hen vergetelheid over de dagelijkse lichtheid van het bestaan.

Ongerust speurde hij naar Bilal en Asjoepa, de Joden keken naar hem met onverholen nieuwsgierigheid, met een blik waar plotseling een onbevangenheid uitsprak, ze waren zich ervan bewust dat er nu iets was waarin ze waren verenigd en waar de meesten onder hen hun leven aan zouden willen opofferen.

De Thora was onder hen, de rol die onder de profeet Ezra onder het bewind van koning Josia in de tempel was gevonden, het gerucht ging dat de wetsrol in een Geniza was aangetroffen.

Het woord van God werd nooit weggegooid, dat maakte de wetsrol alleen maar waardevoller, iedere Jood kende het belang van de Thora, daar was geen twijfel over, ze zouden deze ten kosten van alles willen verdedigen, ondanks hun onderlinge verschillen en meningsverschillen over de interpretatie van de tekst had menige Jood zijn leven veil voor de Thora rol.

Karmal dacht de gestalte van Bilal te herkennen, hij haastte

zich in zijn richting, onderwijl onverschillig passanten van zich af duwend, hij gebruikte zijn puntige ellebogen om zich af te zetten op de borstkas van zijn medereizigers zoals een bootsman zijn helmstok gebruikte om zich af te zetten tijdens een stroomversnelling.

Hij trachtte de aandacht van Bilal te trekken, het leek wel of hij hem met opzet negeerde en had de tulband diep over zijn hoofd getrokken op een manier dat hij slechts voor zich uit kon kijken, hij keek op noch om.

Karmal joeg achter hem aan, zo snel als zijn benen hem konden dragen en probeerde tegelijkertijd zich zo onopvallend mogelijk te gedragen, hij moest tot elke prijs vermijden dat er bij anderen bepaalde gedachten opkwamen.

Zijn voeten wierpen wolkjes stof op, de glinstering van de morgen begon langzamerhand te verdwijnen, woestijnratten renden heen en weer, schoten af en aan tevoorschijn, jagend op hun ochtendprooi. 'En ik jaag op mijn prooi,' mompelde Karmal, hij keek schichtig om zich heen en ontwaarde slechts de gebogen gestalte van Bilal, nog een paar stappen en dan kon hij hem aanraken.

Karmal strekte zijn arm uit en raakte zachtjes de hoofddoek van Bilal aan.

Een paar felle ogen keken hem aan, onwillekeurig deinsde Karmal terug.

'Het is mislukt,' knauwde Bilal hem in het gezicht, 'Asjoepa is bij de aanblik van de oude man waarschijnlijk gek geworden, ik heb vanuit een schuilplaats gekeken, de Jood hield de boekrol omhoog, een onaards licht verscheen, Asjoepa heeft het niet kunnen verdragen en is de woestijn ingevlucht, hij is gek geworden, die zien we nooit meer terug.'

Vandaar die blikken van de Joden huiverde Karmal voor zich heen, in je gezicht waren ze voorkomend en onderdanig, maar zodra je je had omgedraaid ondernamen ze acties om je tegen te werken, je gezag te ondermijnen en dat omdat ze geloofden, dat ze erop mochten vertrouwen dat God zou ingrijpen, de Jood moest in tijden van onderdrukking volhouden want daardoor zouden ze een

aandeel verkrijgen in de wereld die zou komen.

Kermend van woede en ontzetting sprak Karmal; 'waar is de bewaarder, hoe heet ie ook alweer?'

'Maasjeja,' antwoordde Bilal onwillig.

'Juist ja, haal hem hier, zeg dat ik hem dringend moet spreken.'

'Is dat wel zo'n goed idee, ik bedoel, je weet wat er is gebeurd, met die vreemde culten weet je het maar nooit, je hebt toch zelf vaak genoeg hierover verhalen gehoord, het beter om voorzichtig....'

'Ik laat me niet ringeloren door hun hogepriesters, ze weten goed genoeg wie hier de baas is.'

'Jawel, maar die rol, wat moeten we daarmee?'

'Zorg dat dat ding goed bedekt is, dan zal het wel loslopen.'

Schoorvoetend verwijderde Bilal zich uit het zicht, inmiddels had de karavaan zich in beweging gezet, het uur was gunstig, de wind van de afgelopen nacht was gaan liggen, 'de wind was in de loop van de nacht gaan liggen,' mijmerde Bilal voor zich heen.

Het kreunen van de kamelen was afgenomen, rustig wandelden de dieren achter elkaar, de vlakte op met de zon in het gezicht op weg naar het oosten, lange schaduwen achter heen werpend, het zand veranderde in kuilen, zoals de Israëlieten ooit kuilen hadden gegraven bij de berg Horeb.

In de middag slaagde Bilal erin Maasjeja tot Karmal te brengen.

De oude man keek hem ongeduldig en tegelijkertijd angstig aan. 'Waarom heeft u mij laten roepen?, ik had zojuist de gebedsriemen omgord, de gebeden moeten in acht genomen worden.'

Karmal keek hem stuurs aan, boog zich iets voorover, 'zo, de gebeden moeten worden gedaan is het niet!, maar geofferd kan er niet worden, de rituele reinheid is u ontvallen, dat moet u zwaar vallen.'

Karmal aarzelde, hoe moest hij de gebeurtenis van de afgelopen nacht ter sprake brengen?

'Tijdens een ramp, waartoe ik deze reis reken, behoeven we om onze rituele reinheid geen zorgen te maken of u moet zo

vriendelijk zijn onze offer kultus te laten uitvoeren,' sprak Maasjeja zoetsappig met een uitdagende ondertoon, hij had alweer iets van zijn oude zelfverzekerdheid herwonnen. Met afschuw vervuld, maakte Karmal een heftig afwenkend gebaar. Hij schikte zijn sluier iets op.

'Ik zou graag willen, dat u uw medewerking verleent inzake de veiligheid van de boekrol,' hernam Karmal met raspende stem.

'JHWH, geprezen zij zijn ontzagwekkende naam heeft de zorg van de Thora op zich genomen, ook nu doet het Verbond zich gelden. Het Verbond waar Josia zich tevergeefs op heeft beroepen, nu met het argument, dat de misdaad der vaderen aan de kinderen zal worden bezocht en wel tot in het vierde geslacht.'

'JHWH heeft gesproken door de mond van Neko, toch bond Josia de strijd aan op de vlakten van Megiddo. Zo valt er op eigen initiatief niet op het Verbond te vertrouwen wat koning Hizkia tot zijn nadeel heeft ondervonden, Lachis was zijn verlies.'

Maasjeja zweeg alsof hij zijn heerser niet voor het hoofd wilde stoten.

Karmal stootte de oude man even voor het hoofd alsof hij hem tot spreken wilde aanmoedigen.

Maasjeja keek zwijgend voor zich heen als in gebed verzonken. Bilal slaagde erin Karmal iets in het oor te fluisteren. Karmal's ogen lichtten op, met hernieuwde belangstelling keek hij de oude man aan.

'Het is waar mijn heer', mompelde Maasjeja voor zich heen, 'de aanwezigheid van JHWH, geprezen zij zijn naam was als een verterend vuur aanwezig, geen mens kan hem aanschouwen wanneer hij zijn Verbond gestand doet.'

Maasjeja aarzelde even terwijl hij zijn mond opende, op het moment dat hij de eerste klanken had gesproken klonk een doordringende schreeuw uit de voorste rijen.

'Blijf waar je bent, oude man,' sprak Karmal gehaast, 'en bewaak de Thora zoals je goeddunkt, dat JHWH je moge bijstaan in je taak.'

Maasjeja keek hem uitdrukkeloos aan, raapte de boekrol op en verdween in een van de getraliede volgwapens.

Karmal, intussen haastte zich vergezeld van Bilal naar de voorste rangen.

Het schouwspel was afschrikwekkend. De voorste groep had de waterput van de Ammoriëten bereikt.

Kortgeleden was hier een man aan een paal genageld, zijn gezicht was reeds onherkenbaar geworden, zijn borst maakte golvende bewegingen die de toeschouwers naar adem deed snakken, zijn huid was afgeschilferd en strengen ervan hingen tot op de grond, zijn houding duidde op een pijnlijke doodstrijd en nu hing hij daar stil en verlaten, de gieren zouden het lichaam weldra ontdekken, hun komst had al tot het verleden moeten behoren. De voortdurende wolken opstuivende zand konden slechts hun vertraagde komst verklaren.

Zachtjes overlegde Karmal met Bilal over de zuiverheid van het water. Het putten van het water was absoluut noodzakelijk, de middaghitte was welhaast ondraaglijk geworden voor mens en dier. De hitte sloeg door hun lichaam. 'Werp een emmer uit en geef een van de honden te drinken,' beval Karmal met onvaste stem, het welslagen van de onderneming was afhankelijk van zijn beslissingen en die werden genomen in moeilijke situaties.

Ratelend vloog de emmer naar beneden, als kon deze zijn nieuwsgierigheid naar het onbekende niet bedwingen, zijn val werd gestuit door een doffe plons.

Karmal trachtte zijn onzekerheid te verbergen, onder zijn mantel bewogen zijn handen zich onzichtbaar in een wisselend ritme als een monoloog afgestoken door een man, die jarenlang in eenzaamheid had verkeerdt.

Stuiptrekkend viel de hond neer na een korte dronk van het aangeboden water, zijn lichaam rolde een korte tijd heen en weer, totdat het reutelend in het zand tot stilstand kwam.

Ontzet keken Karmal en Bilal elkaar aan, zij waren verantwoordelijk voor het welzijn van de karavaan en het welslagen van de onderneming.

De mondhoeven van Karmal trokken omlaag terwijl hij Maasjeja vorsend aankeek. Hij stiet een ruwe lach uit, sidderend kromp de oude man iets in elkaar. 'Wel oudje,' sprak Karmal quasi opgeruimd, terwijl hij met zijn hand

over zijn volle baard streek, 'jullie hebben het water al eerder gezuiverd, dat mag je nu weer doen of anders...' Zijn ogen flikkerden boosaardig, hoe haatte hij dit volk, geen overeenkomst was ermee te sluiten en altijd tot onbetrouwbaarheid geneigd, dan begunstigde ze de ene partij en het volgende moment de andere partij, je kon er niet op bouwen, terwijl hun Wet hen gebod de vreemdeling in hun poorten gastvrij onderdak te verlenen. Het nest van de woudvogel lag vaster in de bomen, dan het woord van de Thora in de boekrol van Mozes.

Maasjeja zei niets, knikte even met het hoofd, nam de Thora rol ter hand, scheurde er een stuk af en wierp het in de bron.

'Put nu maar water en drink het,' sprak hij met heldere stem. Woest ratelend kwam de emmer met een plons in het water terecht, in de bodem van de emmer bevonden zich kleine gaten, het kostbare vocht straalde alle kanten op.

Nors met een ongelovige uitdrukking op zijn gezicht beduidde Karmal Maasjeja te drinken, hij ving het water met zijn handen op en dronk, de druppels vielen op zijn kleding, langs zijn hals liep een dun straaltje water, hij keek zijn belagers triomfantelijk aan. De Joden die het tafereel aanschouwden jubelden het uit: de Heer onze God, is Een. Karmal snauwde woedend; 'denken jullie dat onze priesters geen wonderen kunnen verrichten, jullie zijn niet uniek in de wereld al hebben jullie jezelf wel zo'n positie toebedeeld.'

Karmal wenkte de opzichters, het groepje afgescheiden Joden werd snel teruggedrongen, in het gedrang viel een kist open, de efod stortte onder geestdriftig gejuich van de opzichters ter aarde, het wonder van het heldere water was alweer uitgewerkt, de efod werd gehaast terug in de kist gefrommeld, alles was weer normaal en er kon weer worden getwijfeld, ook konden er weer onderzoeken worden gedaan.

Verwonderd had Karmal de efod bekeken, zijn opdrachtgever zou verrukt zijn over dit stuk, naast de tempelschat zou dit zijn aanzien verhogen.

Karmal gaf Bilal opdracht een extra wacht bij de kist te

plaatsen, een wolk stuifzand bedekte de kist als was het een poging om het kostbare gewaad voor vreemde handen te behoeden.

Bilal kwam naast hem rijden en keek hem met zijn doordringende ogen aan en duidde meesmuilend op het verschijnsel.

'We bereiken vanavond Sifron, de oudsten van deze versterkte nederzetting betalen op tijd hun schatting, ze zijn ons goed gezind, geen moeilijkheden zijn er te verwachten.'

'Hum' Karmal krabde in zijn baard, 'ik denk dat we een onrustige nacht tegemoet gaan, we hebben geen priesters bij ons.'

'Wel een belangrijke waarzegger', onderbrak Bilal hem, 'hij heeft bijzondere gaven en kan ons helpen ons door gevaarvolle tijden te loodsen.'

Bilal trok Karmal aan zijn mouw, 'ik vertrouw die man, hij heet Addu, in deze vijandige woestijn is hij goud waard.'

Bilals gezicht vertrok in grimassen, het vertrouwen was ten prooi gevallen aan uiterlijkheden.

Karmal bekeek zijn vriend met een mengeling van verwondering en geringschatting. Zoals velen twijfelde Karmal aan het nut van waarzeggers, het spontane gevoel van mensen maakte hun opwachting noodzakelijk, er kon dan een overtuiging worden bewerkstelligd, later kon dan een vervaging optreden en moest er weer iets nieuws komen.

De uitlatingen van waarzeggers werden vaak altijd achteraf uitgelegd aan de hand van de afgelopen gebeurtenissen, een algemene opmerking werd tot iets bijzonders gepromoveerd.

Karmal vertrouwde liever op zijn zintuigen, een oudste had hem daarover onderhouden en het verschijnsel van zinsbegoocheling voorgehouden, Karmal was de mening toegedaan dat een vermeerdering van kennis dit zou kunnen veranderen, hoofdschuddend had de oude gemompeld dat sommige verschijnselen onverklaarbaar waren.

Sifron zou vanavond worden bereikt, het was een versterkte nederzetting, wat kon hen daar overkomen en wat zouden de gevolgen zijn als Addu het daar voor het zeggen zou krijgen.

'Addu is heel bescheiden' fluisterde Bilal dringend met vervaarlijk rollende oogballen.

'Haal hem' besloot Karmal met een kort handgebaar.

Met verschrikte ogen meldde Addu zich bij Karmal.

'Mijn heer' sprak Addu somber, 'u heeft besloten in Sifron te overnachten, wat is er afgelopen nacht gebeurd.'

'Gebeurd is gebeurd', sprak Karmal terwijl hij vermoeid het stof van zijn kleding klopte, 'ik heb het gevoel dat ik de gevangenen niet goed in de hand heb, daarom vraag ik je om je kennis en je gezag te gebruiken om hen toe te spreken, ik denk dat je voldoende invloed op de gevangenen kunt uitoefenen.'

'Het zijn kinderen van JHWH, ze hebben hem verlaten en nu heeft JHWH hen verlaten, dat heeft gevolgen,' sprak Addu met fonkelende ogen.

"Het maakt me niet uit hoe het zit, ik wil geen moeilijkheden,' grauwde Karmal terwijl hij onverschillig een steen wegschopte, een hond ging er jankend vandoor, de onrust voedend zoals een hyena haar jongen in het veld zoogde.

Addu herademde, de woede van Karmal was niet tegen hem gericht, maar wel op het volk van JHWH.

Voorzichtig bracht hij te berde dat het volk de keuze had de Thora te volgen, goed te doen of kwaad te doen.

'Als ze geen keuze hadden zou dat slecht zijn, want het zou hen de verantwoordelijkheid ontnemen. Ze zijn verantwoordelijk voor hun daden, zij en zij alleen; JHWH?, JHWH was slechts aanspreekbaar.'

Karmal wreef zich over het voorhoofd alsof hij over een netelige kwestie nadacht en klakkend met zijn tong mompelde hij, 'de Stormgod, hij kan zelfs het kwade in iets goeds veranderen.'

Sifron, de versterkte hoeve kwam in het zicht, ze was gelegen op geringe hoogte te midden van een uitgestrekt dal, haar vier torens vormden een uitstekende uitkijkpost, in onrustige tijden zouden strijders hier een goed gebruik van kunnen maken.

'Kijk die torens eens Karmal,' sprak Bilal met stemverheffing, 'ze zijn onderworpen aan het militaire recht en vormen dus geen deel van het eigendomsrecht van de hoeve.'

Met hernieuwde belangstelling bekeek Karmal de versterking, die lichtjes oprees uit het landschap, 'de locatie was goed gekozen' lispelde hij voor zich heen, alle zijden van de fortificatie konden uitstekend worden verdedigd. Hij keek nog wat scherper, de muren waren hoog en stevig, opgetrokken uit granieten stenen, de bovenkant helde iets voorover, het rollen van zware stenen mogelijk makend, de boogschutters hadden voldoende beschutting achter opgerichte stenen op de muur.

Aan de voet van de muur leek een ondoordringbare wildernis aan ruige planten het gezag van de heersers der versterking te ondersteunen.

De poort was hecht gebouwd, versierd met twee opvliegende, krijsende griffioenen, helder en scherp afgebeeld, angstwekkend voor iedere eenzame reiziger. In vervoering strekte Bilal zijn armen omhoog.

'Ze hebben strijdwapens, die de Hettitische vorsten reeds zouden hebben bereden.'

Een breed gemarkeerd pad leidde naar de poort, zijn machtige balken leken zich over de gehele lengte uit te strekken. Gezien het gewapende karakter van de karavaan had de plaatselijke vorst geboden, dat zij de nacht in het veld zouden doorbrengen, ze waren welkom om het avondmaal binnen de muren te gebruiken.

'Is het waar' vroeg iemand Karmal terloops, 'dat er een wonder heeft plaatsgevonden met water in de woestijn.'

Vol ongeloof staarde Karmal de spreker aan. 'Nieuws reist snel in deze streken, heer,' lispelde een stem in zijn oor, een windvlaag woei het haar van zijn voorhoofd. Na enkele slikbewegingen achtte Karmal het raadzaam hierover geen

woord te uiten.

De avond verliep gastvrij en ordelijk onder reidansen, citerspel en schallende cymbalen.

Karmal en Bilal wisselden blikken van verstandhouding met elkaar uit, al kijkend naar de mogelijkheden om op de binnenplaats te overnachten, Karmal huiverde bij de gedachte, dat hij voor de muren op de vlakte moest bivakkeren, Bilal had de opzichter reeds bevolen de wachten te verdubbelen, hij hoopte dat hij geen angst liet blijken, zeker voelde hij zich niet en al niet zoals hij zich sinds Jeruzalem had gevoeld, daar had hij voorgoed iets verloren.

Een waarzegger en een priester, hun aanwezigheid versterkte het onaangename gevoel zoals een voortdurend toenemend wind een man steeds minder zelfverzekerd liet lijken en kwetsbaar achterliet bij een gebroken tentpaal. Hij had zijn vertrouwen uitgesproken in Addu, er was hier geen gelegenheid tot offeren aan de gelijknamige god, de naamgelijkheid zat hem dwars. Had de een met de ander te maken of liet hij zich het hoofd op hol jagen en liet het vertrouwen hem in de steek zoals een onwillig kalf door zijn moeder achter werd gelaten wanneer de kudde had besloten verder te trekken.

Hij moest te weten komen wat Maasjeja uitvoerde, hij was in het kamp onder bewaking achtergebleven zodat zij aan hun bezoekersplichten konden voldoen.

Zwaar en loom richtten ze hun schreden naar het kamp buiten de poort in het veld, de vuren op de binnenplaats verminderden langzaam in lichtintensiteit, vage schaduwen achterlatend die doelloos heen en weer schenen te bewegen in een omgeving die hen zingeving bezorgde in het begrip van een onuitgesproken saamhorigheid.

Hijgend kwamen de wachters hen tegemoet, fakkels vertoonden verschrikte gezichten, hoop en ongeloof sprak uit hun ogen.

'Heer, plotseling zijn er twee honden doodgegaan. Maasjeja zegt, dat dit een voorteken is wat er deze nacht staat te gebeuren en....'

Karmal liet hen niet uitspreken, terwijl hij Bilal ongemerkt

in zijn hand kneep.

'Terug op jullie posten, lamzakken, zorg ervoor dat de Joden in het midden verblijven en zie er op toe, dat deze nacht geen haar op hun hoofd wordt gekrenkt.

Denk erom, dat we met voornamen lieden van doen hebben, ik zal iedereen morgen toespreken, dat de gevangenen Joden zo veel mogelijk ongedeerd in Babylon aankomen. De God van Israël heeft grote macht, dat hebben jullie vandaag nog kunnen zien.'

'Is hij krachtiger dan Addu,' sprak een stem, 'hun god is een strijd god, hij heeft volgens de overlevering voor hen gestreden tijdens hun tocht door de woestijn.'

'Toegegeven, maar dat alles is lang geleden en het opwekken van doden is geen kunst.'

Hevig zwetend beval Karmal de spreker te zwijgen, ten koste van alles moest hij onrust zien te voorkomen, hij moest er niet aan denken welke wonderen eventueel wel niet zouden kunnen plaatsvinden. Ieder volk had zijn eigen tovenaars en waarzeggers, maar dit volk had zijn Richteren, die waren tot heel wat in staat gebleken, Karmal werd zenuwachtig bij het idee dat iets, hij durfde er niet aan te denken en verdrong de gedachte weer onmiddellijk, even snel als ze was gekomen, dat er iets zou zijn.

Snel gaf hij zijn laatste bevelen, trok Bilal aan zijn arm, die rochelend en kuchend tegen hem aan strompelde terwijl hij huiverend uitbracht, 'zullen onze maatregelen wel afdoende zijn.'

'Ik weet wat je denkt,' gromde Karmal, 'we hebben geen keuze, we kunnen niets doen totdat de dag aanbreekt', en ze legden zich ter ruste, ieder op zijn eigen plek met zijn eigen gedachten.

De dageraad kondigde zich aan, in nevelen gehuld, de fortificatie nam langzaam maar zeker zijn vaste vormen aan, het rood en het vermiljoen vermengde zich tot het goudwit van de ochtend. De laatste wolkjes opstijgende damp uit de aarde begonnen stilaan te verdwijnen om plaats te maken voor de stoffigheid van een droge, zanderige bodem, gescheurd en gebarsten door de vele

onophoudelijke droogten, mens en dier pijnigend in de schraalheid van hun bestaan op dit stukje afgelegen aarde, waar eens een bloeiende woestijn was verkondigd met veel wild en waterputten.

Vee werd uit de vesting gedreven op weg naar ver gelegen weidegronden waar nauwelijks groene sprieten gras te vinden zouden zijn en de dieren zich tegoed moesten doen met stekelig verdorde lage struiken, het gehemelte telkenmale opensperrend in een poging om de vastzittende stekels te verwijderen.

Bilal had een onrustige nacht gehad, hij had gedachten over zijn vriend Karmal, of hij de situatie van de karavaan goed kon inschatten, bekeken naar de aanwezigheid van Maasjeja en Addu.

Karmal was een goede karavaanleider een echte Karavanserai die alle voorkomende problemen tijdens een dergelijke reis het hoofd kon bieden, Bilal wist tegelijkertijd, dat de aanwezigheid van Maasjeja hem onzeker en zenuwachtig maakte, hij had nu eenmaal moeite om hun kennis en vaardigheden in te schatten en was daardoor geneigd om dergelijke personen niet te vertrouwen.

Bilal wist zeker, dat Karmal geen raad wist met Maasjeja en Addu, die wantrouwde hij botweg.

Een schrille kreet van schrik deed hen opvliegen, een van de karavaanjongens stormde hun tent binnen. Angst en beroering stonden op zijn gezicht te lezen. Beroering om hetgeen hij had wedervaren en angst als de bringer van slecht nieuws.

'De Joden, ze zijn onrein, Maasjeja heeft het mij laten zien, ze zijn melaats, we zijn vervloekt, onze reis is vervloekt.' De laatste woorden werden in grote wanhoop uitgestoten, wild gesticulerend en woest gebarend rende hij in de voortent heen en weer.

Bilal deed hem struikelen, de jongen kwam langzaam tot zijn positieven en keek hem met holle ogen aan.

'Vooruit ' blafte Karmal met een zekerheid, die hij niet voelde, 'blijf daar niet zo staan en ga Maasjeja halen of moet mijn voet soms jouw achterste proberen te vinden.